

Год. VI.

Број 15.

**НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.**

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протојереј Јован Јермић.

У Ср. Карловцима у недељу 7. априла 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Наредба

кр. хрв. слав. далм. земаљске владе одела за богоштовље и наставу од 24. јануара 1896. број 4967 ех 1895. управљена на све кр. жупанијске области и градска поглаварства у Загребу, Вараждину, Осеку и Земуну, којом се одређује награђивање учитеља, оргуљаша и појаца.

Из поднесених разиравних списа у предмету награђивања учитеља за обављање оргуљашке или појачке службе, разабрала је кр земаљска влада, одео за богоштовље и наставу, да скроз незнатан број школских и црквених одбора §. 116. школскога закона од 31. октобра 1888 и § 53. школскога и наставнога реда за пучке школе у краљевинама Хрватској и Славонији криво схваћа, услед чега још увек школских места има, где се учитељима за обављање оргуљашке или појачке службе никаква награда неисплаћује, дочим се у осталим местима таква служба награђује,

буд у готову новцу, буд у подавању бира у нарави или землишту.

Пошто су учитељи свих вероисповестих дужни са николском младежи присуствовати служби бојжој или иним црквеним функцијама, стављено им је у дужност обављање оргуљашке или појачке службе у колико другим начином за то скрбљено није; ну подипошто се неможе захтевати, да се толи напорна служба без сваке одштете врши, како то и § 129 школскога закона сведочи.

Да се у том погледу с једне стране учительству уложени труд наплати, а с друге стране евентуалним препорцима између учительства и опћинара на пут стане, налази кр. земаљска влада, одео за богоштовље и наставу у споразумку с надлежним црквеним областима свим црквеним и школским одборима тер управним опћинама следеће препоручити:

1.) У свим школским местима, где је са учитељском службом спојена служба оргуљаша или

појта, нека се иза проглашења ове наредбе дотичному учитељу за обављање исте службе изплаћује у прављу из дотичне црквене благајне награда у готовом новцу у најмањем износу од *шестдесет (60)* форинти на годину.

2.) Где се је досад нижа награда исплаћивала ваљати ће ју барем до тога износа повисити, а надилазеће овај износ досадање награде ваља и надаље неокрњене придржати.

3. Земљишта, која су досад учитељима у име оргуљашке или појачке службе на уживање изручена била, остају и надаље нетакнута, него их ваља гледе њиховог попречног годишњег прихода проценити, па у колико та вредност не досиже горе установљену минималну годишњу награду, нека се учитељу мањак у готову новцу или иако допитањем новог земљишта надокнади. У таквим случајевима отпада дакако награда у готовом новцу.

4.) Местимице уобичајено подавање *бира* за оргуљашку или појачку службу има у прављу престати, него се може према приликама и надаље придржати, но пошто би углед учитељев трио, кад би он сам тај бир од опћинара сакупљао, треба да дотични црквени одбор бир покупи, тер уновчи и тај новац у црквену благајну уложи, откуд ће се учитељу награда изплаћивати.

5.) За обављање оргуљашке или појачке службе изван седишта учитељева у филијалним црквама, ако је дотична црква преко по сата ($1\frac{1}{2}$) хода удаљена, припада учитељу од дотичне црквене опћине подвоз или примерена одштета подвоза; исто тако припада учитељу за приватна богослужења, покое и т. д. она пристојба, која је на дотичном месту отпре установљена.

Према овде истакнутим начелним тачкама, нека сви црквени одбори заједно с дотичним школским одборима с обзиром на месне прилике одмах записнички установе, која награда ће се у будуће у име оргуљашке или појачке службе учитељима подавати.

Односни седнички записник нека се у четири истописа приреди и оверови, те по један примерак код црквеног и школског одбора у похрани чува, дочим се остала два примерка поднети имаду надлежној кр. жупанијској области, која ће један примерак придржати за властиту порабу, а други ће одпремити овому оделу кр. земаљске владе најзад до конца месеца марта 1896.

Разумева се само по себи, да тамо где учи-

тељи оргуљашку или појачку службу неврше, састављање упитних записника отпада.

У Загребу, 24. јануара 1896.

За бана:

Станковић в. р.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Разночтеније

вз священныхъ церковно-словесныхъ книгъ.

У новијим руским издањима новог завјета од год. 1864 и 1875 гласи стих 5. главе 4 посланице друге Коринћанима овако: **Не себе во проповѣдаемъ, но Христа Иѣса Гѣа: себе же самѣхъ рабѣхъ вамъ Иѣса (Гѣа) ради.** Тај је стих превео Вук овако: Јер себе не проповиједамо, него Христа Исуса Господа, а себе саме ваше слуге Исуса Господа ради. Вук је ту реченицу добро превео, али може бити ипак многоме да је неразумљива. А тако исто и словенска реченица може бити многоме неразумљива, ако се не зна да је **рабѣхъ** акузатив поруски. Реченица та у старом издању од год. 1755 гласи друкчије: **Не себе во проповѣдаемъ, но Христа Иѣса, Гѣа: себе же самѣхъ, рабѣи вамъ Иѣса (Гѣа) ради.** Ту имамо инструментал множине **рабѣи** у старом издању мјесто генитива, који замјењује акузатив поруски **рабѣхъ** и тај инструментал **рабѣи** казује нам јасно како се има та реченица разумјети. Тај инструментал замјењује акузатив и значи предикат. А отуда знамо да је у предњој реченици и **Господа** предикат и који би се могао замијенити инструменталом **Господемъ** као и **рабѣи**. По томе онда бисмо превели ту реченицу овако: Јер себе не проповиједамо, него Христа Исуса да је Господ, а себе саме да смо слуге ваше Исуса Господа ради. Из тога видимо да је у старијем издању та реченица боља, јаснија и савршенија по облицима словенским него у новијим издањима. У Сарајевском издању слаже се та реченица потпуно са реченицом у старом издању од год. 1755: **Не себе во проповѣдаемъ, но Христа Исуса, Господа: себе же самѣхъ, рабѣи вамъ Исуса (Господа) ради.** Треба испоредити и интерпункцију Сарајевскога издања и издања старога од год. 1755 са интерпункцијом у новим издањима, па ће се видјети да у Сарајевском издању и у издању од год. 1755 и интер-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

пунција помаже бољем разумијевању те реченице. Будући да је сам ф х з у тој реченици поруски акузатив, то бих ја ту реченицу исправио напошљетку овако: Не секе ко проповѣдлемъ но Христа Исуса, Господа: секе же слмы, рабкѣ вамъ Исуса (Господа) радн.

Јов. Живановић.

Медитација о краткоћи живота човечјег.

По Босију* израдио С. Аранички протопр. капелан у Земуну.

Човек је мали и незнатан створ, и заиста је незнатно све, што год има свршетка. Доћи ће једном време, када неће бити више тога човека, који нам сада тако велики изгледа, када ће бити он као дете, које се има тек родити, када ће он ништа постати.

Ма како дуго да човек у свету живи, па било ма и хиљаду година, ипак би још толико пожелео. Само век мој прави разлике између мене и онога, што никада не беше. Ова је разлика врло јасна, јер ћу ја напоследку бити једно и исто с оним, чега нема, и то ће се догодити онога дана, када неће више ништа стојати до тога, да сам ја живио; када ће ми бити са свим свеједно, колико сам проживео, јер мене тада неће више бити.

*Ж. Б. Босије, чувени француски проповедник, родио се у Лијону 1627. г. а умро је 1704. Он бејаше човек универзалног образовања и при том ванредног говорничког дара. У њега бејашу сва она својства, што приличе једном врском проповеднику: темељито познавање и дубоко схваћање богословије, живо и непоколебиво уверење о истинитости своје вере као и правилно познавање човечјег срца и душе. Са тога је уведен и приман био у најотменијим круговима своје домовине, те је имао приступа и на самоме двору, као љубимац Људевита XIV., где је неко време био и учитељ младом престолонаследнику. Проповед му беше, са богате и биране садржине, силне дикције и техничке израде, ванредно утецала на слушаоце. У њој је знао побудити, одушевити, а и застрашити. Сад га гледамо како се креће у највишим регионима богате своје уобразиље, сад опет како се спушта до најпростијег сликања и описивања искуства из обичног живота човечјег. Но главно је да увек постижава свој циљ: савлађује вољу и осваја срца. Његову проповед провејава љубав према човечанству, саучешће према убогим и потиштенима, у чије је име и у присуству самога краља врло често подизао моћни глас свој. На каквом је гласу Босије био као проповедник, види се и из ових речи свештеника Neuville-а, када му пред смрт дође до руке прва штампана збирка проповеди Босијевих: „Благо оном столећу, које је ову дивоту и украс проповедништва собом донео! Атина и Рим на том би завидили Француској и у златно доба своје.“

Пр. прев.

Ја ступам у живот с тим уверењем, да га опет оставим; ја играм своју улогу, показујем се као и други, и опет ме мора једном нестати. Гледам како многи пре мене одлазе и пролазе. Тако ће и други мене гледати; ови ће опет својим потомцима исти приказ пружити и најпосле свију нестати.

Живот мој нека је највише 80 година, па узмимо и стотину; али како је тај пут кратак према простору онога времена, кад мене не беше; како је то мајушно према ономе, кад мене не буде било! И како заузимам ја мало места у овом неизмерном току безброј столећа! Ја нисам ништа, ово малено доба живота мога није у стању, да ме од тог ништа разликује камо се опет морам да вратим. Ја сам дошао само да један број образујем. Нико такође не зна, шта би било од мене, и комедија се не би никако лошија одиграла, да сам ја иза кулиса остао. Улога је моја на овом свету врло малена и тако незнатна, да ми се чини, ако добро видим, да је то сан што се ја овде виђам, и све што гледам није ништа друго до ли привиђење и обмана: Praeterit figura huius mundi.

Мој живот траје 80—100 година у најбољим приликама и кроз колико бољетица мора се проћи и намучити да се дотле доспе! Зашто је то, да ток живота нашег ни за један тренутак тако рећи не тече мирно? Зар се нисам сџм толико пута о том уверио? Ото сам се смрти овом или оном приликом, — то је са свим рђаво речено, избавио сам се од извесне опасности, али не смрти. Смрт нам износи и плете разнолике замке, па ако у једну не пропаднемо, а оно ћемо се у другу заплести, и најпосле опет јој падамо у шаке. То би се могло испоредити са дрветом које олуја шиба. Сваки тренутак опада лишће са његових грана једно се држи боље, друго слабије и кад неко већ и олују издржи, свагда долази зима, која га осуши те и остатак мора да опадне. Или као кад бура запенуши морске вале, те се једни одмах подаве, а други се за време спасу на балвану поломљена брода, који лута по бескрајној пучини морској, и већ кад је у изгледу да је нестало сваке опасности, понесе га бесни морски вал каменитој стени и о њу разбија. Тако је исто и овде. Од великог броја људи, који иду истим путем, доспевају неки до свог циља: али, пошто се избавише од разних непогода и искушења, кобне смрти и поред мно-

тих опасности достигавши мету своју, опет налазе смрт, падају јој у руке на концу свога века. Живот им се сам од себе гаси, као свећа, која истрошив материју своју догорева.

Ја могу да поживим 80 година, али колико има у ових 80 година онога, што ја могу у прави живот урачунати? Сан је више налик на смрт него на живот: детињство је као живот неразумне животиње. Колико дана могу избрисати из мојег мадићког доба, а ако старији будем, колико тек онда? Не видимо ли како све ово пролази — па шта онда имам још да говорим? Јер свега овога више никада нема. Било је можда нешто времена, када сам имао неког уживања и задовољства, када сам дошао до неке почасте, али како су ретки такви тренуци у моме животу! То су као клинци укуцани у одређена места једног дугачког зида; ви ћете можда рећи, да много места заузимају, — али покупите их све и и једва ћете напунити моћи њима своје прегршти. Ако избришем из живота свога сан, болест и остало време беде и невоље, те срачунам само оно време, када сам задовољства имао и у части живео, — колико би тога било?

Но јесам ли ја ове угодности све скупа уживао? Зар сам друкчије него у незнатним тако рећи оброцима? Зар сам се њима сладио без икакве бриге и горчине? А кад тога беше, могу ли их онда прибројити оном времену, које ми је драго и које ценим, или не? И зар ми брига и невоља није увек свака два уживања некако раставила и разјединила. Или зар горчина њезина не бејаше увек средство, које није никада допустило, да се споје мојег задовољства и уживања дани? Па шта ми онда преостаје? Слободно уживање? — Бескорисна успомена! Или недозвољено? — Задужница за пакао или обвеза на кајање!

Ах, како право имамо, кад кажемо, како ми своје време губимо! Заиста губимо га па и нас с њиме нестаје! Све биће моје је само један тренутак — и то је оно, што ме од *ништа* раставља; један тренутак за другим пролази, а ја их међусобно спајам, па док се ја трудим, да их себи осигурам и не примећујем, да ме они за собом повлаче и да ја трошим и губим скупоцено време, а не оно мене.

Ето то је живот и што је најстрашније, њега нестаје, он се губи, но само што се мене тиче, али пред Богом остаје. То је за мене

најглавније. У погледу мене поседовање живота зависи од времена, јер и сам од њега зависим. Али пре мене живот припада Богу, он од Бога зависи, пре него што од времена у неколико зависити почне. Време се не може извити испод власти свевишњег Бога; Бог је и *над и пре* времена; по вечном суду Његовом оно остаје и улази у Његово царство. Шта ја стварам у времену прелази временом к вечности, јер се време у њој садржи и појављује. Мене веле поједини моменти овог уживања; само док пролазе и кад већ прођу ја сам за све то одговоран као да још трају! Није доста рећи „то је прошло, ја се о том нећу више бринути“; то је прошло, јест: за мене, али не за *Бога*; он ће о том тражити од мене рачуна.

Ето, душо моја, је ли сала живот тако велика и значајна ствар? Али кад је он незнатан, јер брзо пролази и леги као стрела, шта је онда тек са угодностима, које не заузимају цео живот и што у једном моменту пролазе и ишчезавају? Вреди ли да се тога ради вечној осуди и проклетству предајемо? Је ли вредно да се онда одајемо толикој забринутости и бризи, да тога ради толико самољубља и себичности показујемо? Боже мој, ја сам од свег срца наурио, да се у твојој садашњости непрестано или бар пре починка и на уранку сећам последњег часа — смрти своје! У том уверењу, да имам за кратко време велики пут да пређем — можда за још краће него што се надам — славићу Бога и молићу му се, да ме овде задржи дуже, да достојно покајем грехе своје! Ја ћу, како најбоље будем знао и могао, удесити своје прилике и достојно се спремити покајањем за св. исповест са највећом тачношћу, прилежно и савесно, — али не у мислима на оно, што је пролазно, него на оно што за свагда остаје, —

ПРОПОВИЈЕД

у шесту недјељу великог поста.

— Опасност је велика, а спас гдје је? —

Говорио у саборној цркви карловачкој
прота Јован Вучковић.

Помози Боже у невољи љутој!

А голема је невоља и опасност је велика. Отаџбина је у опасности. Непријатељ је свом жестином навалио на

WWW.UNI
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

свијем нам заједничку отаџбину...

Небески Јерусалим, отаџбина свију душа, нападнут је очајнички...

Све области његове на земљи, све што се Црквом зове, све је непријатељем притиснуто и опасно чврстим ланцем опсадничке војске, која непрестано јуриша на бедеме Цркве, да их поруши, а с њима и Цркву... Свуд је зло, — а код нас је најгоре!

Међу земаљским областима небеског Јерусалима и наша је мила православна Црква српска митрополије наше. Лађица мала на побјешњелу мору. Тврђавица мала на незаштићену мјесту. Мал' не „сламка једна међу вихорове“ и „сирак шугни без нигдје никога“ (Владика Данило, у „Горском вијенцу“ владике Петра).

И вијековима већ ударају бијесни таласи о ребра лађице те, да их сломе. И у стотине година броје се ударци на бедеме тврђавице те, да их сруше. И давно је већ како паклене силе буше дно на лађици тој и како подводе барут под бедеме тврђавице те, да потоне у море, или да прене у ваздух, свеједно, само да пропадне. Сламку ту одавно већ газе, да је изгазе. И сираку томе забадају већ дуго нож у срце, да свисне са тугом својом!

Ко за њу знао није, тај само није ваљда био непријатељ Цркви нашој. А све друго срочило се било да је уништи. Сила и насиље давило је Њу. Пријевара и ласкање радило јој је о глави. Било је вријеме кад се хтјело убојним оружјем отети је небескоме Јерусалиму. И било је вријеме кад се демонски месија залијетао у Њу нудећи јој *лажне вјере посласнице* („Горски вијенац“ владике Петра). И било је опет вријеме кад се спојила сила са обманом, само да јој дјецу одмаме и тако је униште. С некрстом је имала бој да бије, а од онога, авај, што крст на себи носи мира није имала! И непријатељима Њеним, поред силе и оружја њихова била је на помоћи сиротиња Њезина, у којој јој је тешко било обрану своју zgodно уде-шавати и љути бојак бити.

Али залудан је био напор све демонске силе. Цркви нашој ништа не досади. До нашијех времена не прогута бијесно

море лађицу ту нашу, и бедеми те тврђавице наше стоје и данас још непорушени, сламчица та није још изломљена и сирак тај још је жив!

Но гле нашијех дана, гле новoga јада! Непријатељи Цркве наше прибразли су опет снагу и опет јуришају на Цркву нашу, јуришају са све четир стране, јуришају бијесно. А она погледа на дјецу своју и сјећајући се жарке љубави отаца њиховијех дочекује ударце непријатељске и попут владике Данила у „Горском Вијенцу“ поручује сили непријатељској:

„Не бојим се од вражјега кога.

„Нека га је ка' на гори листа!...“

поручује тако, јер велика је била спрам ње љубав отаца наших, који су само надом у Бога и љубављу том својом у Цркви својој били тако јаки, да им силе вражије не могаше досадити.

Оци наши! Они бише, па и помријеше. А лађица, у којој су се они спасавали и тврђавица, из које су се они бранили остала је нама у наслијеђе, да се ми у њој бранимо и спасавамо и потомству својем за обрачу и спас предамо. На нас погледа Црква наша данас у тутњави навале непријатељске. На нас погледа и пита нас, да ли у жилама нашим тече крв отаца наших, да ли у срцу нашем пламти још љубав она стара, она жарка љубав нашијех отаца.

Гледа Црква на нас и пита нас то. Па ако јој и не одговоримо, опет Она зна, јер види какви смо. Њезина нада на Бога жива је и чврста је. Она се узда у помоћ Његову, да не ће пропасти они, који су јој у државу предани, али видећи нас какви смо, мора и она поруци оној непријатељима додати још и тужну ону ријеч:

„Но се бојим од зли домаћега!“...

Јест, међу нама је много зла домаћега. Несрећа наша успјела је да међу нас посије биље од омразе, које на њиви срца нашега ето баш бујно напредује потирући у њем и пошљедњу искру љубави, коју од отаца наслиједисмо, потирући у њем стару ону љубав српску спрам православне Цркве.

О том домаћем нашем злу говорили смо цијелог овог поста, кад год смо се оvdје састали, говорили смо о њему дуго

WWW.UNILIB.RS
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

много, њеком се чинило ваљда и предуго и премного, — али о бескрајном зар се може мало говорити?! Но стрпите се. Зло наше домаће велико је зло, оно је толико, да му не можемо краја догледати, али нашој ријечи о њему биће данас крај. Из уста спустимо је данас у срце. У њему нека се настани као бескрајна мисао, која ће нас свагда сјећати на домаће то зло наше и опомињати, да будемо паметни, јер нас може невоља снаћи баш због тога зла домаћег, те можемо своју изгубити душу (Народна пјесма)

Док вањски непријатељи, *нехришћански* дух вијека данашњег, злоба *одмешника* правога хришћанства, зла памјера *прошивника* православног Српства, а с њима и узнемиривање са стране *хришћанске* браће, док сви ти непријатељи с поља на Цркву нашу ударају и жестоко ударају, дотле им и ми сами из Цркве помажемо. И с које год стране почне непријатељ поткопавати темеље наше тврђавице, с исте стране помажу им из тврђавице они, којима је повјерена обрана њезина. Пребјези, сви који издају смишљају, а и они који можда на издају не мисле, који бар веле да не желе пропаст Цркви, али никако неће да слушају и не ће да извршују оно што Она за сигурост народа својега одређује, сви раде у корист непријатељу!

Војска Христова даје се својевољно у бјегство. Потомство светога Саве измеће се данас. Бујна она дрвца маслинна, која је Он уз *мысленик*ких раи насадио (Тропар св. Сави), суше се и дебеле гране одваљују се од њих, јер их је обузела болест данашњег вијека, те их црв неvjере подгриза.

Опасност је велика. Страховити таласи ударају немилице у ребра лађице наше, хоће зар да јој се крма одвали, јадра поцијепаву и катарке поломе, па без вјере љубави и наде лађицу да прогутају! И под бедемима тврђавице наше хуји нека необична тугњава, хоће зар да се сруши и да се сори!

А гледајте овај метеж и перед међу нама, који смо још у лађици тој нашој и тврђавици тој нашој! Ко вјерује коме, ко с љубављу грли другога, ко се нада добру од другога? Није ли биће од

омразе заразило све, није ли оно љуто заразило редове свештеничке и дјеча свештеничка зар се на много мјеста не ругају служби отаца својих, а војска Христова, народ који се зове вјерни не губи ли вјеру и узданица млада, зар се не смије освећеним идеалима отаца својих?! Ко слуша кога и зна ли се међу нама ко је војсковођа, знамо ли ко нам на стражи стоји?!

Та слика смо права несрећног града, који чека час своје пропасти. Погибији нико није крив, нико не ће да је крив, а ипак нема тога о коме их бар десетак не ће рећи да је крив! Сви смо извршили дужност своју свету, а нема га међу нама о коме неће десеторица бар или двадесеторица рећи, да је пропустио извршити дужност своју! Нико није с непријатељем пријатељевао, а бедеми наши имају толико руна, које су с наше стране бушене и утроба наше лађине показује толико зарезотина, које су из нутра засјечене! Нико није изневјерио, али редови су наши јако проређени! Поће ли ко да прикупља растројену снагу, обара се на њег вика, да иде на издају. Одважи ли се ко да затрпава рупе, које су у бедемима с наше стране ископале, ми га вучемо натраг и вичемо, да хоће бедеме наше да провали. И наће ли се ко да замазује на лађици нашој прорезотине, које су с наше стране зарезане, ми обарамо вика, да хоће лађу нашу да пробуши. . . И опет ако ко врти рупе на дну лађе, тај на сав глас виче, да ченове у рупе забија, а ако руши зидове тврђаве наше, говори нам да их утврђује. . . Они, који су с непријатељем у дослух ступили и издају извршили, провлаче се без зазора као јунаци кроз редове војске и узбуњују је у корист непријатеља. Они, који издају снују, бацају отров сумње у редове и онако већ заплашене војске!

Слика смо града, у којем је нестало памети и стаповици се његови смели и збунили, па чујеш само одавде: јаој!, одавде помагај!, одсвуд: издаја! Погибосмо!

Лађица наша силно се љуља и сви дијелови у њој бдно шкрипе. И не би ли боље било да је оставимо, не би ли боље

WWW.BIBLIOTEKA.BY

било да се склонимо? Али куда? Зар у заијенушено море да скочимо?! Та оно ће нас прождријети и нема више православног Србина! Можда да преко зидова тврђавице своје побјегнемо из ње? Та ту је непријатељ, који ће нас или убити, или ћемо му се живи у руке предати, и опет нема више православног Србина! Па шта да чинимо у очају том страшном?

Маловџри! Тако се Господ одазвао апостолима, кад у страху смртном оборисе вику у малој оној лађици, коју су већ заплускавали таласи бијеснога мора (Мат. 8, 25, 16).

Тако се Он одзива и нама из овога метежа нашег.

Маловџри! Слаба вјера ваша узроком је, да је међу вама пестало љубави.

Маловџри! Невјера ваша ишчупала је с љубављу одмах и наду из срца вашег.

Маловџри! Без вјере, љубави и наде постали сте пред непријатељем непријатељи сами себи.

Маловџри! Празно срце ваше одводи вас на путеве издајничке.

Маловџри! Без вјере, љубави и наде помрачена је душа ваша и свијест ваша потамнила је, па не знате више разликовати добро од зла, непријатеља од пријатеља, издају од вијерности.

Маловџри! Отуд забуна ваша, отуд тај перед међу вама у којем сте већ заборавили ко је старији, а ко млађи, ко да буде војвода, а ко војник, ко да наређује, а ко да извршује, ко да заповиједа, а ко да слуша.

Маловџри! Са слабом вјером својом и без љубави истинске искваристе пород свој, млађе своје, који се сада ругају ономе, што је оцима вашим било свето.

Маловџри! Зато всеосвађеним чуда Савина (Тропар св. Сави) постају сада снове погивелнији (I Цар. 2, 12).

Зар не видите изласка из тог јадног стања својега? Приберите се у забуну својој и погледајте на пут, са којег сте сишли, када сте у зло пошли.

На остављеном путу том стоји наставник и оучитељ ваш, свети Сава *К Шелу главе подигните* (Светосавска пјесма) и отријезните се! Он вам је учитељ исти

ввџацаго бж жинь (Тропар св. Саве). Вратите се на тај пут, тај води спасу, води к животу вјечном, јер тијем путем познаћете истиннаго Бога и Исцсц Христа, којег вам је Отац послао (Јован 17, 3).

Маловџри! Више вјерујте и омразе ће нестати, љубав ће процвјетати, наде вам не ће остати празне, мир ће вам се повратити и не ћете сами себе давати у руке спољашњим непријатељима.

Маловџри! Више вјере имајте. Вјери се повратите! Вјеру вјеруј, вјера ће те спасти!

А какву вјеру?

Ону Савину, вјеру истиниту, коју је небеска *Истина* (Јован 14, 6) донијела нам као истину с неба *од Оца* (Јован 8, 28); ону јасну и одређену, која сву душу нашу обухвата и срце и вољу нашу сасвијем себи покорава, те сазнајемо Бога и неизмјерну љубав Његову у свој *ширини* и *дужини*, *дубини* и *висини* (Ефес. 3, 18); ону потпуну, по којој и најскромнији и најнеученији зна оно што је најглавније, наиме да *има* Бога (Јевр. 11, 8) и да је Син Божји наш *спас*, у којег ако вјерујемо блажени постајемо (Јован 1, 12. Марко 16, 16) и да *Дух свети* помаже нашем спасењу (Јован 16, 13); вјеру ону живу, која постаје душом душе наше и душу нашу на *добра дјела* води (Мат. 7, 21. Јаков 2, 14—17); ону тврду, која се не колеба, још је подигнута на чврстим основима ријечи Божје предане Цркви Христовој. Савину вјеру, вјеру православне Цркве. Па да нас од ње не разлучи ни *невоља*, ни *шуга*, ни *гоњење*, ни *глад*, ни *голошња*, ни *страх*, ни *мач* (Римљ. 8, 35), ни *смрт*, ни *живот*, ни *анђели*, ни *поглаварства*, ни *силе*, ни *садашње*, ни *будуће*, ни *висина*, ни *дубина*, ни *друга каква швар* (Римљ. 8, 38. 39), и *анђео с неба* (Галат. 1, 8) кад би дошао да нас од ње мами, да му не вјерујемо.

Ту вјеру вјерујмо и тако вјерујмо и душа ће се наша умирити и срце ће се наше испунити одважношћу. Прибрани пак у себи кад смо, не ћемо се пристравити и главу изгубити и ма какве да су силе што се на нас дижу устукнуће. Хоће, јер с нама ће бити Бог!

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Али да се Бог с нама споји мора се душа наша отрести дријема и слушати на кудање Његово на вратима њеним. И кад Он на њезина врата закуца, да му тада отвори, па да Он уђе (Апокал. 3, 20) и у њој се настани.

Да, будна мора бити душа наша. А душа наша као да је тешким сном заспала. Душа племена нашег сном мртвијем спава и не чује кудања Божјег.

И ко да је разбуди? Зар ја? Али слаба је моја снага. И шта ћу јадан! О, та да је бар ријечи мојој тајанствена она снага, која се силом Божјом излијевала из труба свештеничких и гласу мојем да је она небеска јачина, која је продирала из Богом упућених грла израилских под зидовима града Јерихона (Исус Навин 6, 4. 5. 16), па да силом том и јачином ударим на тврде зидове, којима је стегнуто срце народа мојега, па да како попуцају и сруше се и глас мој да пробије дебелу кору, која се на души људи народа мојега ухватила, која јој не да да се мртве укочености ослободи, да прогледа, да уочи опасности и да призове Бога помоћника својега (Псал. 117, 8)! Ал' у мени грјешну те снаге није.

Помози Ти Спаситељу! Ти, који си удовичину сипу у Наипу рекао: востани! (Лука 7, 11) и он се на радост и утјеху мајке удовице из мртвих пробудио. Ти, који си рекао: востани! и устала је из мртвих кћи Јаирова (Лука 8, 54) Ти који си четвородневног у гробу Лазара једном ријечју само у живот повратио (Јован 11, 43). Ти приђи на врата душе наше, Ти је ослободи мртвила у које је пала, Ти је пробуди, Ти је подигни. Ти је освијести да чује глас Бога својега, да га пусти на врата своја и с њоме да буде Бог!

И минуће онасност свака, непријатељи ће се разбјећи и умириће се народ Твој у дому Твојем и с побједним знацима у нупном реду стаће пред вратима тврђавице своје, Цркве Твоје и сложено ће довикнути за непријатељем: **Сз нами Богз разважките** **азници: ѿкво сз нами Богз!** и клицати Теби: **Ќсанна! Ќсанна! АмиѺ**

Основни принцип римског католицизма.

— Н. Бјељајев. —

(Наставак.)

Ови одломци показују, да се ово гледиште славенофила на католицизам одликује целином и одређеношћу. Призивајући рационализам за основно начело католицизма, нашли су, да је то начело спроведено кроз све вероисповедне особине римске цркве. Али славенофили не подвргаваху сваку поједину доктрину католицизма тачној и подробној анализи, те стога и не бива свагда јасно у њиховим мислима, у каквом унутрашњем одношају и у каквој логичној зависности стоји ова или она тачка вероисповедне системе латинства према рационализму, као своје покретном принципу. Али опће гледиште Кирјејевскога и Хомјакова не подлежи сумњи: рационализам, по њихову гледишту, чини, тако рећи, природу и суштину католицизма, који је окарактерисан рационализмом и у опће свом уређењу и у појединостима. На западу гледиште славенофила није привукло на себе пажњу научењака, ма да је Хомјаков и покушао, да пропагише своје мисли у Европи. У тој сврси је написао три брошуре о западним вероисповестима, које су издате прво на француском језику, а две су биле преведене и на немачки језик.¹⁾ Затим се о истој ствари доносио с енглеским богословима В. Палмером и Вилјамсом, с утрехтским епископом Лосом, с немачким ученим преводацем Библије и с егзегетом Бунзеном. А ако су у уским круговима учених богослова и религиозних људи у Европи и постале познате мисли славенофила, а оно су налазиле опровргавање и критику. Већу пажњу уживаху славенофили, у Русији; али и овде не примаху подједнако њихово гледиште на католицизам. Једни признају томе гледишту велико достојанство и подижу славенофилима узвишене славопоје. Епископ Хрисант, стекавши сам себи автори-

¹⁾ Све три брошуре, што их је издао Хомјаков на француском језику, носе наслове: *Quelques mots par un Chrétien orthodoxe sur les communions occidentales*. Прва је издана у Паризу 1853, другу је издао Брокхауз у Лајпцигу 1855, и трећу опет Брокхауз у Лајпцигу 1858. Прве две брошуре су се појавиле и у немачком преводу, под надписом: *Einige Worte eines orthodoxen Christen über die abendländischen Glaubensbekenntnisse. Aus dem französischen. Bautzen, J. E. Schmalzer, 1856.*

тетно име у руској богословској литератури својим испитивањем у историји религије уочи и западних исповедања специјално, вели о назорима Хомјаковљевим, да је „карактеристика католичанства и протестантства код њега истинита“*) А у њене недостатке уброја само то, што је она „доста опћа, и није праведна кроз сву историју католицизма и протестантства.“ Мишљење славенофила је задобило особитих заступника у руском богословском журналу „Православное Обозрѣніе“, где су г. 1883. у октобру и 1884. у септембру, била наштампана два специјална чланка, у којима се католицизам карактерише, као што то учинише славенофили. Првом је натпис: „Богословско учење славенофила“, а другом: „Гледиште И. В. Кирјејевскога на римско католичанство.“ У овом другом чланку, његов писац Т. Смирнов држи да је славенофилска оцена католицизма неоспорна и сасвим истинита. „Напоследку, вели, оно, што је рекао Кирјејевски о појави рационализма у римском католицизму није потпуно. Оно не обухвата собом све стране предмета, али су ипак црте, које је опазио писац такове, да, по њима, излази католицизам као нешто у истини различито од православне истините цркве. С тога те црте, без икакве сумње, доказују, да у католицизму имаде рационализма, и да он збиља избија на површину“¹⁾ Узев Кирјејевскога у одбрану, г. Смирнов је држао, да је у праву, да чак опази, како „критика још није дорасла до висине његовог гледишта“ на католицизам²⁾ Од руских богослова допушта, да имаде рационализма у католицизму, још и протојереј Лебеђев, који је написао капиталну монографију о папском врховенству, о култу срца Исусова и о *immaculata conceptio*. А католички рационализам, по његову мишљењу јест у томе, што се овде брину не толико о истинитом знању, колико о томе, да се лепо види логична концепција, тежећи, да позна истину не путем изучавања самога предмета, него путем теоретског размишљања и дијалектичне игре у појмовима.³⁾ Ипак је мишљење славенофила о рационализму, као о основној

црти католицизма, нашло врло мало признања у Русији. Напротив, неки научењаци сматрају га баш за погрешно. С особитом одлучношћу побија правилност славенофилског гледишта на рационализам римске цркве професор Кирјејевске духовне академије у својој књизи: „Славенофилство и либерализам.“ Кијев, 1882. год. и у чланку: „Поводом заштите славенофилства“ у „Трудима Кијејевске духовне академије.“ 1884 год., јануар. Нама изгледа, поред све узвишености богословског гледишта славенофила и поред све основаности њиховог суђења у појединим тачкама католичке догматике, да се не може сматрати као неспорна она формула, у којој Кирјејевски и Хомјаков хоће да објасне вероисповедне особине католицизма и да их изведу из рационализма. Не говорећи већ о томе, што славенофили сматрају за основни принцип католицизма начело чисто формално, мора им се и то уписати у слабост, што рационализам схваћају у одвише опширном и неодређеном смислу. Ако се остане при формули славенофила, онда се, при растегљивости и неодређености њеног смисла, мора доћи до мешања католицизма с другим вероисповедним облицима, који отступају у разумевању откривене истине од васељенског учења, јер нема таквих заблуда, које се неби могле назвати рационализмом, у том наиме опћем значењу, у каквом тај термин употребљују славенофили, примењујући га на католицизам т.ј. у смислу подизања индивидуалног разума против црквено-васељенског авторитета. Специјално ако је католицизам рационализам, како ћемо га разликовати од протестантских рационалистичких секата, које се управо тако називају? Сами славенофили осећају слабост своје формуле у томе одношају, знајући врло добро, да је рационализам термин, који је установљен и одређен у свом уском и специјалном значењу, и који се даје само извесној групи протестантских секата. Због тога се славенофили бране: и ако се рационализам по својој природи и по своме постанку, мора признати за исти како у католицизму, тако и у протестантству¹⁾, ипак се мора разликовати по правцу

*) А. Хрисант. Карактер протестанства. Увод стр. II Петроград. 1886.

¹⁾ Правосл. Обозрѣніе. Септембар. 1884. стр. 135.

²⁾ Правосл. Обозрѣніе Октобар. 1884. стр. 325.

³⁾ Додатак „Церковнымъ Вѣдомостямъ“ 1890, №. 23, стр. 746.

¹⁾ „Рационалистичко земљиште за реформу било је створено римским расколом Два дела западног раскола су само два облика протестанства... оба нису ништа друго, него несудуљиви рационализам.“ Дела Хомјакова Москва. 1880. стр. 66. 163.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тих вероисповедних облика: у протестантству рационализам рађа религиозну засебитост, која служи као потпора и извор субјективизма и индивидуализма у вери; а ток католичког рационализма управљен је сазидању и утврђењу авторитета у вери и цркви²⁾. Али такве и сличне одбране не одбијају оне приговоре, који се неизбежно јављају у виду славенофилских теорија о католицизму као о рационализму. Напоследку, у дијалектичком одношају славенофилска испоређења су постављена веома вешто. Али се не може свака дијалектичка зграда назвати аргументом.

²⁾ Кирјејевски сву разлику католичког и протестантског рационализма своди на то, да је „у место једног спољашњег авторитета (у католицизму), који је подједнако обавезан за све, као основ вере (у протестантству) постало лично убеђење свакога.“ Дела Кирјејевскога, св. II. Москва 1861. стр. 196.

Конференција Срба код угарског министра-председника.

(Наставак)

На овај говор примећује барон *Банфи*, да и влада стоји на основи IX. зак. чланка од 1868. год. и да и она тежи, да само на законитој основи уреди српску црквену аутономију. Ова конференција нема дакле другу цел, него да се претресе то питање, на који би се начин могао на том основу установити ред с обзиром на права државе и Његовог Величанства, која се у смислу закона и не смеју ограничавати. На законитом основу жели дакле, да се темељ постави и далеко је од њега свака политичка мисао. С тога жели, да се и на овој конференцији никако и не додирује државна политика и партијске ствари, јер је цел ове конференције не политика, него уређење српске црквене аутономије.

Бан гроф *Куен-Хедервари*, захваљује Вукичевићу на ласкавим речима у погледу његове особе, али то може примити само у толико у колико се односи на политичко поље. Што се тиче српске црквене аутономије, он ради увек у свему посве споразумно са заједничком угарском владом.

Евген Думча: Преузвишени господине министар-председниче! Молим за опроштење, што се после напред реченога и ја са своје стране усуђујем узети реч, али она пажња коју је г. министар-председник, позвавши ме на данашњу

конференцију, указао мојој личности, ставља ми у дужност, да и ја своје лично мишљење обележим, и ако само у опште, и да изнесем своје ставовиште. Но пре него што би прешао на суштину ствари, молим г. министра председника да прими најискренију захвалност на предуспретљивости, коју је показао према српском народу у ствари уређења наших црквених ствари; нека г. министар председник буде уверен, да би се наше црквене автономне ствари са само мало доброга расположења и респектовања закона и ујемчених права автономних врло брзо могле уредити, али на жалост са жељеном добром вољом све досад се баш нисмо сретали.

Прелазећи на саму ствар, изјављујем, да спадам међу оне, који држе да је потребно успоставити редовно стање на пољу наше црквене аутономије, и ако примећујем, да није у неоптуности наше организације највећа погрешка, него у томе, што се та организација не поштује и не извршава. Од срца желим, да се изравнају несугласице, које се између јерархије и српског народа, односно верних, извргоше пре толико година и које можда још и данас постоје, али то држим да је само тако могуће, ако се поред тога, што би се са сваке стране вршила и у целости одржала наша законом ујемчена права, по могућству узели у обзир и праведни захтеви јерархије. Корази, који би за тим ишли, спадају у делокруг српског народно-црквеног конгреса, услед чега сазив конгреса не само да желимо, него га сматрамо за потребан, тим пре, јер знам да сваки слој српскога народа жели његов састанак; примећујем, да питање, да ли да се конгрес сазове или не, управо не може ни бити предметом расправе, јер се зна, да би се у смислу постојећег устројства конгрес имао сваке треће године сазвати.

При свем том мислим, да у том случају, ако на конгресу дође на дневни ред т. з. јединствени статут у своме садашњем облику, да ће се конгрес без успеха разићи, јер слабо верујем, да би се наша већина, која би примила тај статут; ту моју тврдњу потврђује и конгрес од 1892., који се такође без успеха разишао.

С обзиром на ону изјаву мога предговорника, да смо ми, односно чланови конгреса, криви, што су наше ствари остале неуређене, дужност ми је на то обазрети се. Кад погледамо на прошлост, најбоље је ако на њу бацимо застор и не трагамо по њој, јер ако узмемо да разгледамо питање

ко су кривци, онда се слободно може тврдити — то ће признати сваки човек, које објективно мисли — да су конгреси односно њихови чланови најмање узрок неуређеним одношајима, и ако су можда и они у неку руку грешили. Узрок нашем неуређеном стању су сви они чиниоци, који нису респектовали наша законом осигурана права, а уз то су дошле разне несретне прилике, дођоше несретни избори патријарха, који нису добили потврду; дође умировљење патријарха Ивачковића. Неуређеност одношаја потенцијало је делање патријарха Анђелића, а и та околност, што висока влада можда услед једностраних информација није била довољно обавештена те уредбе, које су на конгресу израђене или није удостојила потврде, или их пак у опште није узела у обзир, па и не узевши их у претрес без сваке опаске их после много година просто вратила патраг конгресу. У таким приликама је сасвим природно, што се наше ствари нису могле дефинитивно довести у ред.

У погледу јединственог статута, што га је г. министар председник споменуо, сматрам за своју дужност приметити, да сам не само по жељи својих бирача, него и по свом унутрашњем уверењу спадао међу оне, који су гласили против тога да се тај статут прими, па изјављујем да ни данас не могу баш да се опријатељим с тим статутом, јер држим, да нити је спасоносан, нити целесходан, а ни потребан. Није спасоносан, јер није добро такав статут октрописати народу, с којим статутом народ не симпатиче; а није потребан за то, јер ово, што је у том статуту, већим делом имамо већ у коначним и привременим уредбама (зар?! Ур.); није целесходан пак стога, јер не може бити целесходно, да се поред скоро свршеног посла лађамо новог.

Подигли смо зграду у ствари уређења наших црквених одношаја, кућа је већим делом већ готова, треба је само метути под кров; има ли где сличног поступка да човек, поред скоро сасвим готове куће, која се показала посве добра, (зар?! Ур.) подиже нову кућу, напустивши ону сасвим; мислим да је то сваком јасно и појмљиво.

Знам врло краatak и прост пут, на коме се наше ствари врло брзо могу решити и то тако, да држећи у виду пређашња права, допунимо своје установе у још незавршеним деловима.

Нека саборски одбор, који је на то позван, сматра за свој задатак, да припреми уредбе, којих још нема, нека узме у претрес све уредбе

које већ постоје, време је показало шта је добро а шта рђаво, шта је пробитачно, шта се може употребити а шта не, нека поправи оно што је за поправљање, па кад буде готов с тим пословима — што врло брзо може урадити — нека се сазове конгрес, који ће поред тако спремнога посла, своме задатку врло брзо одговорити и наше ствари у интересу цркве и верних довршити.

Ђорђе *Ђурковић* придружуја се начелним објашњењима Вукићевићевим и прелази на то, да информативно одговори на стављена питања. Што се тиче сазива црквеног конгреса који би имао решити разна акутна питања, сва су мњења јамачно сложна, јер је сазив у статуту законито прописан. Но да ли је конгрес у данашњим приликама дорастао темељним реформама, на то може говорник с личног свог становишта само информативно одговорити, јер само конгрес сам има право, да одређује дневни ред свога пословања. Он држи, да се устројство саборско од год. 1874. као и предлог устава од год. 1892. противи унутрашњој природи источно православне цркве и да данашњи организам аутономије није способан за акцију и да није сходан. Српска је црквена аутономија у либерално доба шесдесетих година постала на скоро социјално-демократској основи, а то се непосредно противи конзервативном бићу православне цркве. Реформа аутономије морала би се дакле из темеља отпочети. Он неће да се упушта у поједности и позива се само на свој говор, који је држао месеца новембра 1892. на српском црквеном конгресу. Али за таку једино за живот способну реформу, по његову убеђењу, још није дошло време. Почиње се већ по мало до увиђавности долазити, почиње свитати, али акција против сада постојећега мора и од оздо доћи. Док маса народа не дође до те увиђавности, свака је реформација на црквеном конгресу прерана и узалудна. Ако хоћемо да на законитом основу поступамо, то се мора мирно сачекати згодно време; та данашња је аутономија резултат двестагодишњег развитка. Говорник је дакле за то, да се сазове конгрес ради извршења текућих послова; али реформе из основе морале би се каснијем времену оставити. За сада се ваља задовољити палијативним средствима.

Др. Ника Максимовић: Нека ми дозволи Ваша Преузвишеност неколико општих примедба пре него што ћу одговорити на стављена

WWW.UNILIB.BS
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

питања, нарочито о сазиву епископског сабора. Бићу сасвим искрен и све ћу да кажем што нас тишти, јер мислим да чиним само патриотску дужност, ако пред Вашом Преузвишености отворено дадем израза нашим боловима. Чиним то у тој доброј намери, да се наше основне тегобе што пре, и то радикално санирају у интересу државе и цркве.

Полазна тачка мога становишта биће земаљски закони, нарочито IX. зак. чл. 1868., који је ујачио епископску народно-црквену аутономију.

Овај IX. зак. чл. ограничио је нас на црквено поље. Као компензација за она политичка права, што су их Срби нагласили приликом расправе овога закона, ставило нам се у изглед, да ћемо, обасути благословеним благодетима устава, *потпуно уживати* автономна права у делима цркве, школе, фондова и фондација.

У оно доба, кад се успоставио угарски устав, Срби, задахнути духом слободе, и у тој мисли, да ће уставна слобода бити најјаче јемство њиховим народним и просветним тежњама, поздравили су IX. зак. чл. као добит.

По временом показало се то као *велика обмана* и наскоро дође *доба дезилузије*.

Извршина власт је овоме IX. чланку, противно намерама творца његовог, толико побила основни значај, да овај закон услед *постепеног растурачења* данас није више *јемство нашој аутономији*, него *извор неуспутној државној ингеренцији*.

Унаточ овоме закону, са повредом слободе вероисповести и узајамности, противно и самом појму аутономије и против сваког уставног поступка, одобрено је саборско устројство од г. 1874-5. и том приликом догодиле су се такве *октројке*, што су самоуправу нашу потиснули из природног положаја њеног и тежиште јој пренели ван круга аутономије.

Нарочито тешка повреда је у саборском устројству налазећа се *санкциона клаузула*. Ова клаузула не тиче се случајева *recursus ab abusu-a*, ово је прави *abusus recursus ab abusu-a* и од тог још горе — ово је уток од права на силу.

Осим тога било је других прилика, да се држава неуспутно и безмерно умешала у наше послове.

Кад је у нашој отаџбини после апсолутизма, на нашу општу радост, успостављен угарски устав, наново су на основу правног континуитета став-

љени у крепост сви уставни закони. У нашој аутономији није било тих природних последица уставне слободе, јер и после у духу земаљског устава установљеног IX. зак. чланка, нас нису успоставили у слободно вршење автономних права, шта више, угарска уставна влада одржала је све оне нама у апсолутно доба силом наметнуте установе, рескрипте и наредбе и путем ових ево дошло је већ до тога, да је не само прегазила нашу аутономију него преко ње угазила је и у саму *искључиву правну сферунутрашње цркве наше*. Ово није слобода вероисповести, није слободна црква у држави, већ држава у цркви, што је негација сваке слободе.

Оваковом поступку бадава ћемо тражити правног основа у нашим земаљским законима, бадава ћемо тражити томе равног примера у другим уставним државама, јер у свакој правној држави укључена је и могућност, да се штитом и заштитом устава подржавају безакоња апсолутизма.

Та ово није ништа друго до *Verwirkungs* теорија, која нас је довела до тога, да је данас романска, са епископском равноправном митрополијом, несравњено слободнија од епископске, а овамо романска митрополија оделивши се од нас постала је из епископске матере цркве Романи, кад су иступили из епископске заједнице, уједно су се спасли и из наручја апсолутизма; понели су са собом само право и имање, а нама је остало наследство из апсолутних времена.

Не сумњам се, да су ови заплети упали у очи бившем министру просвете грофу Чакију; и кад је желио, да установимо јединство устројство, зацело је мислио тиме да се зду доскочи, јер ако би устројство била најбоља коректива, управо једини начин, да се успостави мир између цркве и државе и оконча дело, што се безуспешно расправља више од 25 година.

После ових примедба врло лако може се наћи начин, како да се избавимо из данашњег заплета. Томе је једини начин: сазив епископског сабора.

Заиста крајње је време, да се једном рашчисти и ово питање, јер ево од како је ступило у живот саборско устројство од 1875., од то доба још нисмо имали у редовно време сазваног сабора. И овде се морају разликовати два доба; доба апсолутне владавине пре, и доба уставне владавине после IX. зак. чланка.

У временима пре IX. з. чл. сазивао се сабор

на основу од апсолутне владе добивене дозволе од случаја до случаја, кад је била упражњена митрополитска столица, или када и како су то захтевале савремене политичке околности. Но сазив сабора вазда нам се приказао као неки особити чин милости, до ког смо дошли тек после многог мољакања.

IX. з. чл. уклонио је ове нас вређајуће не-згоде: по овоме закону не сазива се више сабор од случаја до случаја, него *периодично*; ради његовог сазива није више нужна дозвола — јер то је већ у самом закону — него само *предгодна пријава*; сазив сабора пак није више милост, него наше законом ујамчено *право*. Ми се држимо тога права и захтевамо, да се закон строго извршује.

Но као што се види, да је сам закон изрекао периодичност и ма да је у саборском устројству одређена периода на три године, ипак влада стара пракса и ето јасног примера поманутог растумачења.

Претеча Ваше Преузвишености навео је у својој наредби као узрок, за што се не састаје сабор, да немамо за то нужних трошкова и да најпре треба утерати заостале трошкове пређашњих сабора. Овај навод не могу признати као законити разлог, него највише као добру вољу бившег министра финансија, да уреди и наше финансије, но овом је приликом уз једнострано финансијско превидно правно гледиште овога питања.

Фондови и фондације су *наша својина*; управа и руковање ових је *наша унутрашња ствар* и сабор могао би по своме искључивом праву располагања и опростити заостале трошкове, а текуће трошкове може подмирити из самих фондова исто тако, као што фактично подмирује из истих фондова и остале административне трошкове.

У осталом заостали трошкови су делимиче већ утерани, делимиче пак уређени са општинским обвезницама, шта више допуну још преосталог остатка имали би право тражити од саме државе, пошто је државна власт, са својим незаконитим експериментацијама, много допринела, да су се ови трошкови умножили.

Запета чудновато је, да је државна власт, не имајући никаквог законитог основа, без знања и саизволе сабора ипак сматрала да има права из ових фондова обилато делити грдне годишње пензије и награде и то *ванавтономним органима*

а овамо, ми власници да немамо право на основу закона ни предујам узети из наших фондова и то у корист нашег највећег органа, најважнијег чиниоца наше аутономије.

Завршујући ово неколико речи нека ми је дозвољено, да укратко саберем жеље наше: желимо на основу слободе вероисповести и узајамности, да и наша црква има једнака права као што их имају и друге узаконене вероисповести; да се нетакнуто очува самосталност и слобода српске православне цркве, њена наука, њен устав, њен организам и њене установе; да се скину пута, којима је окована и црква и аутономија наша; да закони, што нам ујемчују аутономију не остају мртва слова, него да се тачно одржавају; да наше организационо и пословно право буде слободно и неодвиено, а без сваког утицаја државне власти; напротив, да се врховно надзорно право државно, које никад нисмо порекли, шта више увек драговољно признали, врши у смислу негативне природе своје и у границама закона; желимо потпуну слободу култуса и прави култусе слободе, што најбоље одговара значају и позиву угарске државе.

Наставиће се.

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

(Нови оделни предстојник). Званични лист кр. земаљске владе, „Narodne Novine“, саопшtile су прошле недеље, да је „Његово цесареко и краљевско апостолско Величанство благоизводело превидним решењем од 6. априла 1896. премилостиво одобрити, да се оделни предстојник кр. хрватско-славонско-далматинске земаљске владе, одела за богоштовје и наставу, др. Исидор Кршињави, на властиту молбу стави у трајно стање мира, те истим превидним решењем кр. државног надодветника *Отона Крајчовића Плочкога* премилостиво именовати оделним предстојником кр. хрватско-славонско-далматинске земаљске владе, одела за богоштовје и наставу, са суетавним беривима.

На свакој позицији и дужности, на којој је бивао до сад пресветли г. Крајчовић, показао је он: добру вољу, мудрост, енергију и делатност. Његова објективност, која је увек била неприступна ма које врете шовенизму, исто је тако потребна и на новом му положају. А јер те врлине запета красе новог оделног предстојника богоштовја и наставе, ми га радосно поздрављамо, уверени, да ће пресветли

WWW.UNILIB.BS
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Крајновић, обржан тим врлинама увек до сад, хтећи их унети и у дворе новог свога положаја, те у светлости њихових зрака вршити и свој узвишени рад на пољу богоштовља и наставе у целој земљи. У то име: добро дошао!

(Радња архијидијезалних епархијских власти).

1. Архијидијезална Конзисторија у својој седници дана 11. (23.) марта о. г., под председништвом *Његове Светости, преузвиш. Г. патријарха Георгија*, рзшила је и ове предмете: Обавестиће се свршени богослов Владислав Станисављевић, да му је вис. кр. зем. влада, у споразуму са вис. кр. уг. министарством за земаљску одбрану, поделила замољени отпует од мањкајућих му година у сврху дочења свештеничког чина. — Узет је на знање извештај висл. Саборског Одбора, да је подарена припомоћ пароху у Свилошу од годишњих 100 фор. назначена на исплату, рачунајући ту исплату од 1. јануара 1895. — Узет је исти извештај и у погледу припомоћи подарене црквеној општини у Лединци из јерархијског фонда, у сврху допуне свештеничке дотације за време од 1. јануара 1895. до 31. децембра 1896., у годишњем износу од 200 фор. — Узет је на знање испитни записник о положеном катихетском испиту Ивана Маширевића ђакона и катихете у срп. православној великој гимназији карловачкој. — На молбу управе манастира Шишатовца премештен је тамошњи пострижник јеромонах Гедеон Томашевић из манастира Хопова и додељен на службовање у манастир Шишатавац. — На упражњену парохију у Дивошу расписале се стечај. — Оставка игумана манастира Шишатовца Амфилохија Еремића на управи истог манастира примљена је с тим, да на управи тој има остати, док Саборски Одбор не донесе своју одлуку у погледу издавања по њему мољене, а по овој конзисторији начелно прихваћене и дозвољене мировине. — Поводом извештаја окр. протопрезвитера митровачког о обављеном избору системлизованог парохијског помоћника у Митровици, те пошто ниједан од избору припуштених кандидата није при избору добио $\frac{2}{3}$ гласова, именован је за истог парохијског помоћника у Митровици администратор парохије у Стејановци јереј Драгомир Радошевић, а на упражњену парохију у Стејановци ће се расписати стечај. — За личног помоћника пароху у Адашевци, јереју Кирилу Обрадовићу, додељен је лични помоћник у Кузмицу јереј Миливој Борић. — Међусобни премештај администратора парохије у Суботишту јереја Жарка Јеврића и у Рачи-Босут јеромонаха Германа Стајића одложен је на њихову молбу до даљег оностраног расположења. — Пошто се на распи-

сани стечај на упражњену парохију у Пачетицу пријавио само тамошњи администратор парохије јереј Л. Мишић, позваће се црквена општина тамошња, да се изјасни да ли прима јереја Лазара Мишића као јединог компетента за свога пароху. — На пријаву парохијског звања у Бежанији, да је шарбански парох у краљевини Србији Милутић М. Поповић, без дозволе његове и без приводе родитељске, турске и надтурске области, венчао малодобну Зорку, кћер пок. Н. Ј. из Бежаније, решено је ишту пријаву са односним списима упутии Њег. Високопреосвештенству Архиепископу београдском и митрополиту српском г. Михаилу, са молбом, да упути ствар испитати даде, те у колико су околности у пријави истините, да парох М. М. Поповића на одговорност позове, односно склопљени брак између З. Ј. и Чедомира Сремчевића ништавим прогласи; а упути подручно парохијско свештенство, да без односних исправа брак са овим лицима, која су из ове митрополије, благословити не смеју. — Одређен је извиђај у погледу оцеплења филијала Босут од парохије Рача-Босут. — Одређен је поновни извиђај у погледу оцеплења филијала Старих и Нових Бановаца од парохије Горњи Товарник-Бановци. — Мл. Ђ. парох у Л. моли наређење у погледу освећења новог звона црквеног, по упућен је, уз повратак молбенице, да овопредметну молбу не на конзисторију, већ на Његову Светост г. Патријарха, као дијецезана, има упути.

(**Патронат Монашке Школе**) држао је у Сремским Карловцима, под председништвом Његове Светости преузвишеног Господина *Георгија*, Патријарха српског, своју седницу. На истој седници, после оверовљеног записника последње седнице, прочитан је високи отпис св. архијерејског Синода, којим се одобрава и у живот приводи: а.) устав за монашку школу, спојену са интернатом за образовање манастирско-монашког свештенства у манастиру Хопову; б.) Наставни план и в.) Дисциплинарна правила. — Поднесени су на преглед рачуни о приходу и расходу монашке школе за 1895. годину, и у погледу ревизије истих донесено је сходно решење. — Установљен је прорачун за ишту школу за: 1896. годину. — Донесен је закључак о трошковима за адаптацију манастирских просторија за монашку школу. — Донесено је решење о одношају наставничког особља.

(**За администратора будимског протопрезвитера**) именован је високопреосвештени *Г. епископ будимски Јермија*: пароха сентавдрејског јереја Корнелија Чушића са седиштем у Сентавдреји.

(**Стечајни испит.**) У прошли четвртак одржан

је у Карловци, писмени, а у петак усмени стечајни испит са кандидатима за подучење парохија. Кандидати су били: Лука Дане Мишић, Никола Пујакковић, Милош Узелац, Милош Поповић, Стеван Обрадовић и Јован Латинкић. Тројица од ових задовољше испиту, а тројица не.

(Анкета), о којој смо допели белешку у прошлости броју, имала је да допесе своје мишљење и предлоге о верозаконској настави у основним и средњим школама. Да олакша и успешним учини рад анкете, високопреосвештени г. епископ бачки *Герман Отавић*, коме је св. Архијерејски Синод поверио руководство са радом и пословањем те анкете, позвао је претходно: г. г. протопрезвитера Јована Борота и протојереја Манојла Грбића, да поднесу своја мишљења и односне предлоге: у погледу верозаконске наставе у основним школама; а г. г. ректора богословије протојереја Јована Вучковића и катихету на земунској кр. вел. реалци јереја Саву Теодоровића, да поднесу своја мишљења и односне предлоге: о наставној основи и постојећим вероучевним књигама за средње школе. Г. Борота се томе позиву одазвао, г. Грбић не. Одазвали се и г. г. Вучковић и Теодоровић.

Но јер анкета на основу јединог мишљења и предлога г. Бороте није пронашла за сходно приступити расправљању и решавању питања наставе у основним школама, одгођен је тај посао до другог анкетног састанка, за које време ће високопреосвештени анкетни председник преслушати и за анкету претходно спремити мишљења и потребне предлоге, у погледу верозаконске наставе у основним школама, практичних вероучитеља у основним школама.

Приступило се читању реферата Теодоровићева и Вучковићева о наставном плану и учебницима у средњим школама.

Протојереј г. Милош Лалић, видећи да се по њему спрењени предлог у питању наставне поделе предмета слаже са предлозима прочитаним већ, одустао је од читања свога предлога. Предлог г. Теодоровића и г. Вучковића подударали су се у главном, но је предлог г. Вучковића узет за подлогу расправе, и усвојен са малом једном допуном. Анкета је установила ову основу за наставну поделу вероучевних предмета у средњим школама:

1) Да се за први разред гимназија и реалка, грађан. и виших девојач. школа узму библичне приповетке старог завета уз понављање и тумачење молитава.

2) За други разред ових школа да се узме нови завет;

3) За трећи разред: катихизис:

4) За четврти разред: литургика;

5) За пети разред гимн., реалка и први разред учит. школа: општа догматика;

6) За даљи старији разред: посебна догматика.

7) За седми разред (односно трећи разред учит. школе): моралка; а

8) за најстарији разред средњих и учитељ. школа: историја цркве.

Неки од досадањих учебника, што су се употребљавали за верозаконску наставу у средњим школама, имаће се поново редиговати, према стављеним приједбама и поправци досад опажених им мања и недостатака, а остали су проглашени као нецелиходни и неупотребиви, те је према томе и подељена израда нових учебника за средње школе овако:

Израда учебника под 1 и 2 (библијске приповетке Старог и Новог Завета) поверена је катихети вел. гимназије у Загребу г. *Јовану Петровићу*;

израда катихизиса под 3, катихети вел. ери гимназије у Новом Саду г. *Михаилу Миловановићу*;

израда литургије под 4, настојатељу манастира Гомирја г. *Николи Живковићу*;

израда опште догматике под 5, ректору богословије г. *Јовану Вучковићу*;

израда посебне догматике под 6, катихети вел. гимназије у Госпићу г. *Милошу Лалићу*;

израда моралке под 7, катихети вел. реалке у Земуну г. *Сави Теодоровићу*, и

израда историје под 8, г. *Николи Живковићу*.

Након ове учињене поделе рада на учебницима, одређена су одмах и лица, која ће горе побројане израђене учебнике прегледати и своје мишљење о њима подастрети високопреосвештеном председнику анкете, ради изнашања истих мишљења пред анкету, која ће се, кад се потреба укаже, сазвати. За прегледање и пресуђивање на израду поверених учебника одређена су ова лица:

За учебнике под 1 и 2: Сава Теодоровић и Михаило Миловановић; за учебнике под 3 и 4. г. г. Јован Вучковић и професор богословије Јован Живковић;

за учебник под 5, г. г. Милош Лалић и Јован Живковић;

за учебник под 6, г. г. Милан Ђирић и Сава Теодоровић;

за учебник под 7, г. г. Јован Борота и Михаило Миловановић;

за учебник под 8, г. г. Јован Вучковић и професор богословије Милутин Јакшић.

(Да поравна пут). Као што јавља загребачки „Katolički List“, изаћи ће на скоро 1 број „Val-

WWW.UNILIBRS
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

кана“ а да је намењен јединству у вери и слози међу браћом нашом на југу. Колико дознаје „К. L.“ „Balkan“ razgrijeva svojom ljubavlju sav ligu, episkopat“. Излажење „Balkana“ наговестило је већ пре тога и сарајевски лист „Bosnische Post“, са програмом и тежињом „да уравни пут приближењу источне цркве западној и да отклони све сметње које прече то приближење“. Тај би лист имао излазити под уредништвом Дра Брећенског, умировљеног свештауч. професора. Но ми би рекли, да такав програм и така тежиња није алат за поравнавање путева. Тежиња извесне господе била би ближа хришћанској истини те и успеху, да је програм листу уравнивање пута приближењу западне (римске) цркве цркви источној православној и отклањање свију сметња, које прече то приближење. Нис Rhodus hic salta!

(Интерконфесионални конгрес). Као што јављају, покренуто је питање, да се сазове интерконфесионални конгрес у Паризу, приликом предстојеће изложбе париске у г 1890.

(† Емилијан Бајић) игуман манастира Раванице (Врдник) преминуо је 31 марта о. г. у 48 години свога живота. Сарањен је 1. априла Лаха му земља!

Од уредништва.

Г. Е. Ч. у С. Неко рече на одрече, а ви се доцкан сетисте. Да је у своје време, кад је и требало бити, ради саме ствари би одмах увртели Поздравље!

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози „фонду св. Саве“.

Бр. 16. Од г. Софронија Јаковића из Дериње, као прилог скупљен од народа приликом школске свечаности о св. Сави. — — — — — 8 ф. 50 н.

Из 13. бр. „Срп. Сиона“ — — — — — 1188 ф. 49 н.

Свега 1196 ф. 99 н.

Новци су предани управи срп. нар. цркв. фондова.

ОГЛАСИ.

Ad бр. К 199/202 ex 1826.

32 3—3

Е Д И К Т.

У бракоразводној парници Зорке Пирошки

рођ. Јефтић из Лединаца против супруга јој Јована Пирошког из Ирига, коме је садање место пребивања непознато, овим се позива речени супруг Јован, да у року од 6 месеци, рачунајући од дана првог уврштења едикта овог у овоме листу, потписаној конзисторији или сам лично предстане или место пребивања свога садањег пријави, јер ће се у противном случају против њега подигнута бракоразводна парница и без њега свршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) марта 1896.

Архијерејезална конзисторија.

Број Ек. 53 1896.

34 2—3

С Т Е Ч А Ј

Овим се расписује стечај на парохију I. разреда у Водотечу, протопрезвитерата вилићкога. Интеркалар излази овог мјесеца.

Рок пријављивању до 9. (21.) маја о. г.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Пашком, 14. (26.) марта 1896.

Михаило
Епископ.

Број Ек. 78.

33 3—3

С Т Е Ч А Ј.

Овим се расписује стечај на парохију у Сењу, протопрезвитерата вилићкога Интеркалара нема.

Рок пријављивању до 9. (21.) Маја 1896.

Из сједнице Епарх. Конзисторије држане у Пашком, 14. (26.) марта 1896.

Михаило
Епископ.

Ad бр. К 109/203 ex 1896.

31 3—3

Е Д И К Т.

У бракоразводној парници Јефте Миловановића из Митровице против супруге му Катарине Миловановић рођ. Нохаеутор, којој је сада место пребивања непознато, овим се позива супруга Катарина, да у року од 6 месеци потписаној конзисторији или сама лично предстане или место свога садањег пребивања пријави, јер ће се у противном случају против ње подигнута бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) марта 1896.

Архијерејезална конзисторија.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожина у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарнице у Ср. Карловцима.